

Aspekty środowiskowe w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań

Hanna Sikacz*

Streszczenie: *Cel* – Celem opracowania jest ocena jakości informacji środowiskowych w wiodących raportach zintegrowanych publikowanych przez grupy kapitałowe w Polsce. Wskaźniki, które zostały wybrane do badań, są zgodne z wytycznymi GRI.

Metodologia badania – Do badań wybrano kilka raportów zintegrowanych podmiotów, które postrzega się jako społecznie odpowiedzialne. Szczegółowa analiza (ilościowa i jakościowa) treści raportów pozwoliła wyciągnąć uogólniające wnioski. W badaniach wykorzystano metodę indukcji.

Wynik – Raportowanie zintegrowane w obecnym kształcie ma charakter bardziej marketingowy. Opracowane przez wiodące grupy kapitałowe w Polsce raporty zintegrowane trudno porównywać ze sobą, jeśli nawet opierają się na tych samych wytycznych. Duża objętość raportów oraz odsyłanie do obszernych fragmentów tekstu w ramach poszczególnych wskaźników środowiskowych utrudnia czytelność opublikowanego materiału. Dodatkowo raportowanie wskaźników środowiskowych ma charakter częściowy. Wiarygodność prezentowanych raportów nie jest potwierdzona we wszystkich przypadkach, a jeśli jest potwierdzona, to w ograniczonym zakresie. Powyższe spostrzeżenia budzą wątpliwości co do użyteczności raportów dla interesariuszy.

Oryginalność/wartość – Publikacja jest jedną z trzech części cyklu artykułów poświęconego szczegółowej analizie raportów zintegrowanych wiodących grup kapitałowych. Dyskusja nad jakością tych raportów może przyczynić się pośrednio do poprawy czytelności i porównywalności raportów, a w konsekwencji ich większej użyteczności.

Słowa kluczowe: raport zintegrowany, CSR, wytyczne GRI, wskaźniki środowiskowe, grupa kapitałowa

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 15 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o rachunkowości¹ wprowadzającej zmiany do ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz.U. 2016, poz. 1047) duże jednostki, w tym również grupy kapitałowe, mają obowiązek ujawniania informacji niefinansowych dotyczących m.in. kwestii środowiskowych, spraw społecznych i pracowniczych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji. Biorąc pod uwagę te regulacje raportowanie informacji niefinansowych uwzględniające aspekty społeczne i środowiskowe staje się równie ważne jak raportowanie informacji finansowych.

* dr inż. Hanna Sikacz, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Inżynierijno-Ekonomiczny, e-mail: hanna.sikacz@ue.wroc.pl.

¹ Ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniającą dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE L 330 z 15.11.2014, s. 1 oraz Dz. Urz. UE L 207 z 4.08.2015, s. 1).

Mimo że obowiązek, o którym mowa, obejmie rok obrotowy zaczynający się w styczniu 2017 roku, przedsiębiorstwa już od kilku lat upubliczniają raporty zawierające informacje niefinansowe. Jest to też wyraz podejmowanych przez nie działań związanych z społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstwa – CSR (*corporate social responsibility*)².

Celem opracowania jest ocena jakości wiodących raportów zintegrowanych publikowanych przez grupy kapitałowe w Polsce w wybranym zakresie – wskaźników środowiskowych. Przytoczone wskaźniki stanowią jedną z trzech grup wskaźników szczegółowych³, obok wskaźników z kategorii ekonomicznej i społecznej, wyodrębnionych zgodnie z wytycznymi GRI (*Global Reporting Initiative*).

W procesie wydawniczym lub w dalszym opracowaniu są inne artykuły autorki tej publikacji nawiązujące do pozostałych wymienionych obszarów raportów zintegrowanych⁴, a wszystkie trzy części dają obraz stanu, ewolucji i kierunków zmian w raportowaniu zintegrowanym.

1. Znaczenie zagadnień środowiskowych

Aspekty środowiskowe, obok aspektów ekonomicznych (finansowych) i społecznych, to istotna część raportów zintegrowanych lub innych raportów typu CSR, które są wyrazem realizacji przez przedsiębiorstwa zasad rozwoju zrównoważonego. Krokiem milowym związanym ze zwróceniem światu uwagi na istotne kwestie środowiskowe jest dokument podpisany przez ministrów większości krajów, a nazwany podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju *Deklaracją z Rio de Janeiro*. Konferencja Narodów Zjednoczonych *Środowisko i Rozwój* odbyła się w 1992 roku, a dokument zawiera 27 Zasad Rozwoju Zrównoważonego (*Deklaracja z Rio de Janeiro*, 1992).

Kolejnym ważnym wydarzeniem, podczas którego zwrócono uwagę na znaczenie stanu środowiska naturalnego, było przyjęcie *Deklaracji Milenijnej* przez przywódców 189 państw na szczycie Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2000 roku. Osiem Milenijnych Celów to zobowiązanie społeczności międzynarodowej do (*Deklaracja Milenijna*, 2000):

- wyeliminowania skrajnego ubóstwa i głodu,
- zapewnienia powszechnego nauczania na poziomie podstawowym,
- promocji równości płci i awans społeczny kobiet,
- ograniczenia umieralności dzieci,
- poprawy opieki zdrowotnej nad matkami,
- ograniczenia rozprzestrzeniania się HIV/AIDS, malarii i innych chorób,

² Preferowanym przez autorkę tej publikacji rozwinięciem skrótu CSR jest jednak *corporate sustainability and responsibility*.

³ Wskaźniki szczegółowe prezentują sposób zarządzania organizacją oraz jej wyniki w odniesieniu do istotnych aspektów.

⁴ Pozostałe powiązane artykuły autorki: *Wskaźniki ekonomiczne w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań* (w druku) oraz *Problematyka zatrudniania i godnej pracy w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych* (w opracowaniu).

- stosowania zrównoważonych metod gospodarowania zasobami naturalnymi,
- stworzenia globalnego partnerskiego porozumienia na rzecz rozwoju.

Dziesięć zasad inicjatywy ONZ Global Compact z 2000 roku dotyczy czterech obszarów: praw człowieka, standardów pracy, ochrony środowiska, przeciwdziałania korupcji. Zasady od 7 do 9 związane są z ochroną środowiska: firmy powinny wspierać zapobiegawcze podejście do problemów środowiska naturalnego, podejmować inicjatywy promujące większą odpowiedzialność środowiskową oraz wspierać rozwój i upowszechnianie technologii przyjaznych środowisku (*Dziesięć zasad*, 2000).

W *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* z 2011 roku rozdział VI poświęcony jest środowisku. W dużej mierze związany jest on z zasadami i celami przedstawionymi w *Deklaracji z Rio de Janeiro* w sprawie środowiska i rozwoju, w Programie 21 (w ramach *Deklaracji z Rio de Janeiro*). Według *Wytycznych* „Przedsiębiorstwa powinny, zgodnie z przepisami prawa, regulacjami i praktykami administracyjnymi obowiązującymi w państwach, na terytorium których działają, oraz uwzględniając właściwe umowy, zasady, cele i normy międzynarodowe, brać pod uwagę potrzeby związane z ochroną środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego oraz działać w sposób przyczyniający się do osiągnięcia szerszego celu, jakim jest rozwój zrównoważony” (*Wytyczne OECD*, 2011). W *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka. Wdrażanie dokumentu ramowego ONZ „Chronić, Szanować i Naprawiać”* z 2011 roku również znajdziemy dowołanie do środowiska naturalnego (*Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka*, 2011).

W 2015 roku w Nowym Jorku podczas Szczytu Rozwoju Zrównoważonego zostały przyjęte nowe Cele Rozwoju Zrównoważonego dla świata (*Sustainable Development Goals*). Na drodze konsultacji wyznaczono 17 głównych celów podzielonych na 169 bardziej szczegółowych zadań. Nad celami pracowała Otwarta Grupa Robocza ds. Celów Rozwoju Zrównoważonego, która została powołana podczas Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 2012 roku. W skład Grupy weszło 30 przedstawicieli pięciu regionów ONZ. W wyznaczanie celów i zadań włączeni zostali również przedstawiciele biznesu. Cele Rozwoju Zrównoważonego będą realizowane przez kolejne piętnaście lat, począwszy od 1 stycznia 2016 roku. Z punktu widzenia dbałości o środowisko szczególne znaczenie mają następujące cele:

- zapewnić dostępność wody dla wszystkich ludzi oraz zrównoważone zarządzanie wodą i infrastrukturą sanitarną (cel 6),
- zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie (cel 7),
- zrobić wszystko, by miasta i ludzkie osiedla były inkluzyjne, bezpieczne, odporne na skutki katastrof i zrównoważone (cel 11),
- podjąć pilne działania zwalczające zmiany klimatyczne i ich skutki (cel 13),
- chronić oceany i morza oraz wykorzystywać ich zasoby w zrównoważony sposób (cel 14),
- chronić, przywrócić i promować zrównoważone wykorzystywanie ekosystemów lądowych, gospodarować lasami w sposób zrównoważony, zwalczać pustoszenie,

zatrzymać i odwrócić proces degradacji gleby, powstrzymać straty w bioróżnorodności (cel 15).

Przytoczone międzynarodowe inicjatywy związane z rozwojem zrównoważonym w dużym stopniu przyczyniają się do wytyczenia kierunków działań dla przedsiębiorstw związanych z dbałością o stan środowiska naturalnego. Efekty podjętych działań mają być odzwierciedlenie m.in. w informacjach zewnętrznych przedsiębiorstw adresowanych do szeroko rozumianych interesariuszy. Wyrazem dialogu przedsiębiorstwa z interesariuszami są raporty środowiskowe, rozwoju zrównoważonego czy raporty zintegrowane.

2. Wskaźniki środowiskowe zgodne z wytycznymi GRI

Wskaźniki w kategorii środowiskowej pomagają przedstawić informacje na temat wdrożenia Zasad 7, 8 i 9 zawartych w *Dziesięciu zasadach* inicjatywy ONZ Global Compact z 2000 roku oraz zaprezentować sposób wdrożenia Rozdziału VI – Środowisko – w *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych z 2011 roku*. Wymiar środowiskowy rozwoju zrównoważonego dotyczy oddziaływania organizacji na ożywione i nieożywione systemy naturalne, w tym glebę, atmosferę, wodę i ekosystemy. Kategoria środowiskowa dotyczy oddziaływania związanego z produktami początkowymi (takimi jak energia i woda) oraz produktami wyjściowymi (takimi jak emisje, ścieki i odpady). Ponadto obejmuje bioróżnorodność, transport oraz oddziaływania związane z produktami i usługami, a także zgodność z przepisami o ochronie środowiska i wydatki ponoszone w związku z ochroną środowiska (*Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady*, 2016).

Zestawienie wskaźników środowiskowych od G4-EN1 do G4-EN34 przewidzianych w wytycznych GRI (jeśli aspekt został zidentyfikowany jako istotny) zawarto w tabeli 1. Z uwagi na ograniczenie zawartości publikacji, w tabeli nie umieszczono szczegółowego opisu wymienionych wskaźników. Analiza szczegółowych opisów wskaźników stanowiła jednak część procesu badawczego.

Tabela 1

Wskaźniki szczegółowe według wytycznych GRI – kategoria środowiskowa

Wskaźniki szczegółowe według aspektów	
Aspekt: materiały/surowce	
G4-EN1	Wykorzystywane materiały/surowce wg masy lub objętości
G4-EN2	Procent wykorzystywanych materiałów, które stanowią przetworzone materiały początkowe
Aspekt: energia	
G4-EN3	Zużycie energii wewnątrz organizacji
G4-EN4	Zużycie energii na zewnątrz organizacji
G4-EN5	Intensywność zużycia energii
G4-EN6	Zmniejszenie zużycia energii
G4-EN7	Zmniejszenie wymagań energetycznych produktów i usług

cd. tabeli 1.

Aspekt: woda	
G4-EN8	Całkowity pobór wody według źródła
G4-EN9	Źródła wody, gdzie pobór stanowi dużą ingerencję w zasoby wodne
G4-EN10	Procent oraz całkowita objętość wody przetwarzanej i ponownie wykorzystywanej
Aspekt: bioróżnorodność	
G4-EN11	Zakłady będące własnością, wynajmowane, zarządzane lub sąsiadujące z obszarami chronionymi bądź obszarami o dużej wartości pod względem bioróżnorodności znajdujących się poza obszarami chronionymi
G4-EN12	Opis znaczącego wpływu działań, produktów i usług na bioróżnorodność na obszarach chronionych i obszarach o dużej wartości pod względem bioróżnorodności znajdujących się poza obszarami chronionymi
G4-EN13	Siedliska chronione lub zrewitalizowane
G4-EN14	Całkowita liczba gatunków ujętych w czerwonej księdze międzynarodowej unii ochrony przyrody i jej zasobów i na krajowych listach gatunków chronionych z siedliskami na obszarach podlegających oddziaływaniu zakładów według poziomu zagrożenia wyginieciem
Aspekt: emisje	
G4-EN15	Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych (zakres 1)
G4-EN16	Pośrednie emisje gazów cieplarnianych (zakres 2)
G4-EN17	Inne pośrednie emisje gazów cieplarnianych (zakres 3)
G4-EN18	Intensywność emisji gazów cieplarnianych
G4-EN19	Redukcja emisji gazów cieplarnianych
G4-EN20	Emisje substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO)
G4-EN21	Emisje tlenków azotu, tlenków siarki i innych znaczących emisji do powietrza
Aspekt: ścieki i odpady	
G4-EN22	Całkowita objętość ścieków według jakości i docelowego miejsca przeznaczenia
G4-EN23	Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem
G4-EN24	Łączna liczba i objętość istotnych wycieków
G4-EN25	Waga transportowanych, importowanych, eksportowanych lub przetworzonych odpadów uznanych za niebezpieczne (w rozumieniu konwencji bazylejskiej – patrz źródło nr 2 aneks I, II, III I VIII) oraz procent odpadów przemieszczanych transgranicznie
G4-EN26	Rodzaj, rozmiar, status ochronny oraz znaczenie dla bioróżnorodności akwenów wodnych i powiązanych siedlisk, na które istotny wpływ ma zrzucana przez organizację raportującą woda i wycieki
Aspekt: produkty i usługi	
G4-EN27	Stopień ograniczenia oddziaływania produktów i usług na środowisko
G4-EN28	Procent odzyskanych materiałów ze sprzedawanych produktów i ich opakowań, według kategorii materiału
Aspekt: zgodność z regulacjami	
G4-EN29	Kwota istotnych kar oraz całkowita liczba sankcji pozafinansowych z tytułu nieprzestrzegania prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska
Aspekt: transport	
G4-EN30	Znaczący wpływ transportu produktów i innych towarów potrzebnych do prowadzenia przez organizację działalności oraz transportu pracowników na środowisko
Aspekt: ogólne	
G4-EN31	Całkowite wydatki na ochronę środowiska i inwestycje według typu
Aspekt: ocena środowiskowa dostawcy	
G4-EN32	Procent nowych dostawców, którzy zostali dobrani pod kątem spełnienia kryteriów środowiskowych
G4-EN33	Znaczący rzeczywisty i potencjalnie negatywny wpływ na środowisko w łańcuchu dostaw oraz podjęte działania
Aspekt: mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych	
G4-EN34	Liczba skarg dotyczących wpływu na środowisko złożonych, rozpatrzonych i rozwiązanych w ramach formalnych mechanizmów skargowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady* (2016).

Kategoria środowiskowa stanowi drugą co do ilości, po kategorii społecznej, grupę wskaźników szczegółowych. Aspekty, które są wyodrębnione w omawianej kategorii, to: materiały/surowce, energia, woda, bioróżnorodność, emisje, ścieki i odpady, produkty i usługi, zgodność z regulacjami, transport, ogólne, ocena środowiskowa dostawcy.

3. Metodyka badania

W celu oceny obecnego stanu sprawozdawczości zintegrowanej grup kapitałowych w Polsce badanie podzielono na etapy. Etap wyboru podmiotów do badań związany był z wyselekcjonowaniem grup kapitałowych z listy opublikowanej w raporcie *Spoleczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm* (Piskalski, 2015, s. 116–123) oraz pogrupowaniem ich ze względu na tworzenie zintegrowanego raportu. Warunkiem uwzględnienia podmiotu w badaniach było publikowanie przez niego raportu zintegrowanego zgodnego z wytycznymi GRI. Ponadto przeanalizowano skład indeksów giełdowych RESPECT Index, WIG20 i mWIG40. Ostatecznie wyselekcjonowano siedem grup kapitałowych⁵.

Dalsza część badań związana była z dotarciem do opublikowanych raportów, a następnie analizą ich treści w zakresie danych o wskaźnikach środowiskowych zgodnych z GRI G4 z zastosowaniem metody indukcji do wyciągnięcia wniosków. Zasadniczą częścią opracowania jest szczegółowa analiza jakościowa wskaźników środowiskowych zawartych w raportach zintegrowanych grup kapitałowych. Na podstawie tej szczegółowej analizy treści raportów zostały wyciągnięte wnioski uogólniające.

W tabeli 2 zestawiono podstawowe informacje ilościowe istotne z punktu widzenia niniejszego opracowania dotyczące podmiotów objętych badaniem. Uwaga została skupiona na identyfikacji wskaźników GRI z kategorii środowiskowej.

W żadnym z raportów nie mamy takiej sytuacji, że wszystkie wskaźniki są raportowane. Największą ilość zaraportowanych wskaźników zawiera raport zintegrowany Grupy Kapitałowej Lubelski Węgiel Bogdanka SA (26 wskaźników, co stanowi 76% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych). Następne w kolejności są podmioty: Krajowa Spółka Cukrowa SA (22 wskaźniki, 65% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych), KGHM Polska Miedź SA (20 wskaźniki, 59% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych), Grupa Azoty SA (18 wskaźniki, 53% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych) oraz Grupa Lotos SA (17 wskaźniki, 50% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych). W przypadku pozostałych raportów mamy do czynienia z zaprezentowaniem mniej niż 50% ogólnej liczby wskaźników środowiskowych. Najslabiej z tego punktu widzenia wypada Pelion SA (tylko

---

⁵ Grupa Azoty SA, Grupa Lotos SA, KGHM Polska Miedź SA, Krajowa Spółka Cukrowa SA, Lubelski Węgiel Bogdanka SA, Pelion SA i PKN Orlen SA. W przypadku Grupy Kapitałowej Tauron Polska Energia SA na stronie internetowej zamieszczona jest informacja o raporcie zintegrowanym za 2015 r., lecz do pobrania są oddzielnie pliki dotyczące raportu rozwoju zrównoważonego i raportu finansowego. W związku z takim podejściem do raportowania zintegrowanego wykluczono tę Grupę Kapitałową z badania.

Tabela 2

Podstawowe informacje o raportowanych wskaźnikach środowiskowych podmiotów objętych badaniami (analiza ilościowa)

Lp.	Grupa kapitałowa	Wskaźnik GRI (kategoria: środowiskowa)																													
		G4-EN1	G4-EN2	G4-EN3	G4-EN5	G4-EN6	G4-EN8	G4-EN9	G4-EN10	G4-EN11	G4-EN12	G4-EN13	G4-EN14	G4-EN15	G4-EN16	G4-EN18	G4-EN19	G4-EN21	G4-EN22	G4-EN23	G4-EN24	G4-EN25	G4-EN26	G4-EN27	G4-EN28	G4-EN29	G4-EN30	G4-EN31	G4-EN32	G4-EN33	G4-EN34
1.	Grupa Azoty SA	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	X	X	X	X	-	-	-	-
2.	Grupa Lotos SA	X	-	X	-	X	-	X	X	X	-	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	
3.	KGHM Polska Miedź SA	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	
4.	Krajowa Spółka Cukrowa SA	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	X	X	X	-	-	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	-	-	-	
5.	Lubelski Węgiel Bogdanka SA	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	X	X	-	X	X	X	X	X	
6.	Pelion SA	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	X	
7.	PKN Orlen SA	X	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	X	X	-	X	-	X	X	-	-	-	-	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów zintegrowanych przedsiębiorstw.

6 wskaźników). Można wnioskować, że dla Pelion SA kategoria środowiskowa wskaźników jest mało istotna. Cztery wskaźniki (G4-EN4, G4-EN7, G4-EN17, G4-EN20) nie zostały zaraportowane przez żaden z podmiotów, natomiast dwa (G4-EN8 i G4-EN29) zostały uwzględnione we wszystkich raportach.

Podsumowując, 51% wskaźników środowiskowych znajdziemy w raportach objętych badaniem. Analiza treści raportów zintegrowanych tych zidentyfikowanych wskaźników stała się zasadniczą częścią publikacji.

4. Wyniki badania raportów zintegrowanych

Przeprowadzone badania pozwolą na wyciągnięcie wniosków dotyczących problemu porównywalności informacji w przestrzeni (między podmiotami). Przedstawione w raportach informacje dotyczące wybranej grupy wskaźników znacznie różnią się od siebie pod względem formy prezentacji, zakresu, treści i jakości. Opis wskaźników szczegółowych z kategorii środowiskowej według GRI zawartych w poszczególnych raportach zintegrowanych grup kapitałowych zawarto w tabeli 3. W szczegółowej analizie (z uwagi na ograniczoną objętość publikacji) nie ujęto wskaźników, które publikowało mniej niż cztery przedsiębiorstwa. Wskaźników tych było łącznie jedenaście (poza czterema nieraportowanymi w ogóle): G4-EN2, G4-EN9, G4-EN12, G4-EN13, G4-EN16, G4-EN19, G4-EN25, G4-EN26, G4-EN28, G4-EN32, G4-EN33. Z uwagi na nieraportowanie ostatnich dwóch wskaźników, można przyjąć, że aspekt *Ocena środowiskowa dostawcy* przedsiębiorstwa uznają za nieistotny.

Tabela 3

Analiza wskaźników szczegółowych z kategorii środowiskowej uwzględnionych w raportach zintegrowanych podmiotów objętych badaniem (analiza jakościowa)

Aspekt	Wskaźnik	Analiza raportów
1	2	3
Materiały/ surowce	G4-EN1	Wskaźnik raportowany częściowo. Brak wyodrębnienia na stosowane materiały/surowce nieodnawialne/odnawialne. Najczęstszą formą prezentacji danych podstawowych według wagi i objętości (bez wyodrębniania na spółki grupy kapitałowej) jest uproszczony wykres i zestawienie w tabeli. W dwóch raportach dane przedstawione są za okres dwuletni.
Energia	G4-EN3	Wskaźnik raportowany wybiórczo, odnoszący się do całkowitego zużycia energii. Jednak w jednym raporcie przedstawiono następujące tabele: Całkowite zużycie energii pierwotnej z surowców nieodnawialnych (własnych bądź zakupionych) w podziale na rodzaj surowca, Całkowite zużycie energii użytecznej zakupionej od innych podmiotów gospodarczych (w tym wchodzących w skład Grupy Kapitałowej LOTOS) w podziale na energię elektryczną i ciepło. Wskaźnik nie został jednak zweryfikowany. W dwóch raportach dane zostały podane dla dwóch okresów sprawozdawczych. Najczęściej wskaźnik jest zaprezentowany w formie tabeli.

1	2	3
	G4-EN5	Wskaźnik zaraportowany w odmienny sposób przez podmioty. Grupa Azoty SA przedstawia tabelę: Ograniczenie zużycia energii, Wskaźnik intensywności zużycia energii elektrycznej (%). Lubelski Węgiel Bogdanka SA przedstawia zestawienie w tabeli efektywności energetycznej dla 4 lat. KGHM Polska Miedź SA prezentuje informacje w załączniku („Raportujemy wskaźniki pozafinansowe”/8. Dodatkowe wskaźniki GRI): Efektywność energetyczna. Informacje zostały podane jedynie dla dwóch jednostek zależnych – brak informacji dla jednostki dominującej i grupy kapitałowej.
	G4-EN6	Wskaźnik raportowany częściowo. Uproszczony wykres wartościowego zużycia materiałów i energii (Grupa Azoty SA) lub tabela ograniczenia zużycia energii (KGHM Polska Miedź SA). W dwóch przypadkach odwołano się do fragmentów tekstowych poświęconych ograniczeniu zużycia energii, a wskaźnik nie został zweryfikowany.
Woda	G4-EN8	W większości raportów przedstawiona jest tabela Łączny pobór wody według źródła lub tylko Pobór wody (bez podania źródła).
	G4-EN10	Wskaźnik raportowany częściowo, najczęściej w formie tabeli: Odsetek wtórnie wykorzystanej wody, Objętość wtórnie wykorzystanej wody, Procent oraz całkowita objętość wody przetwarzanej i ponownie wykorzystywanej. Tabelę Zapotrzebowanie na wodę trudno uznać za zaraportowanie wskaźnika „Procent oraz całkowita objętość wody przetwarzanej i ponownie wykorzystywanej”. W przypadku KGHM Polska Miedź SA nie można odnaleźć informacji (mimo że w tabeli wskaźników GRI wskaźnik jest wyszczególniony): Procent i łączna objętość wody podlegającej recyklingowi i ponownemu wykorzystaniu.
Bioróżnorodność	G4-EN11	Najczęściej fragment tekstu pt. Bioróżnorodność. Lakoniczna informacja bez podania szczegółów dotyczących powierzchni (Lokalizacja i powierzchnia posiadanych, dzierżawionych lub zarządzanych gruntów zlokalizowanych w obszarach chronionych lub obszarach o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi bądź przylegających do takich obszarów).
	G4-EN14	Wskaźnik krótko opisywany. KGHM Polska Miedź SA przedstawia tabelę (tylko dla dwóch jednostek zależnych): Liczba gatunków znajdujących się w Czerwonej Księdze Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN) oraz na krajowych listach gatunków zagrożonych zidentyfikowanych na obszarze oddziaływania organizacji. Lubelski Węgiel Bogdanka SA prezentuje zestawienie w tabeli cennych gatunków występujących na terenach sąsiadujących z obszarem wydobywania.
Emisje	G4-EN15	W raportach pojawiają się tabelę: Wielkość ekwiwalentu CO ₂ , Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych, Wielkość emisji wybranych substancji emitowanych do powietrza. W przypadku raportu KGHM Polska Miedź SA publikowane są następujące tabelę: Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych – KGHM Polska Miedź SA (tCO ₂ e), Emisje pośrednie według źródła pochodzenia (tCO ₂ e) i Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych – KGHM International Ltd. i Sierra Gorda S.C.M. (tCO ₂ e).
	G4-EN18	Do wskaźnika „Intensywność emisji gazów cieplarnianych” raportowana jest tabela: Efektywność związana z emisją gazów cieplarnianych (Grupa Azoty SA, KGHM Polska Miedź SA – tylko dla dwóch spółek zależnych; brak informacji dla jednostki dominującej i grupy kapitałowej). Grupa Lotos SA: wskaźnik zaraportowano z wyłączeniem wskaźników intensywności emisji ze względu na nieporównywalność danych między spółkami (pomyłka w opisie w tabeli GRI – uwaga wpisana do wskaźnika G4-EN21). Lubelski Węgiel Bogdanka SA podaje efektywności operacyjnej (łącznie ze wskaźnikami EN15).
	G4-EN21	Raportowanie głównie w formie tabeli Emisja związków NO _x , SO _x i innych istotnych związków emitowanych do powietrza (nie zawsze według rodzaju związku i wagi).

1	2	3
Ścieki i odpady	G4-EN22	Raportowanie głównie w formie tabeli Całkowita objętość ścieków według sposobu uzdatniania (jakości) i docelowego miejsca przeznaczenia lub tylko zestawienie w tabeli wolumenu odprowadzanych ścieków.
	G4-EN23	Raportowanie głównie w formie tabeli Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem lub Zagospodarowanie odpadów.
	G4-EN24	Najczęściej są to krótkie informacje tekstowe (nawet tylko w tabeli wskaźników GRI) o braku wycieków lub liczbie istotnych wycieków, ale np. brak informacji o ich objętości.
Produkty i usługi	G4-EN27	Wskaźnik zaraportowany w sposób opisowy bez wartości liczbowych.
Zgodność z regulacjami	G4-EN29	Uogólniając wnioski, to podmioty nie podają informacji o wartości pieniężnej kar i całkowitej liczba sankcji pozafinansowych za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska.
Transport	G4-EN30	Podmioty nie poświęcają dużo miejsca na raportowanie tego wskaźnika. Grupa Azoty SA podaje strukturę transportową, ale informacja w pewnej części ma charakter opisowy.
Ogólne	G4-EN31	Wskaźnik raportowany najczęściej w formie tabeli Łączne wydatki i inwestycje przeznaczone na ochronę środowiska.
Mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych	G4-EN34	W ramach tego wskaźnika spotyka się tabelę Liczba spraw (skarg) związanych z oddziaływaniem na środowisko, rozpatrzonych i rozwiązanych z zastosowaniem mechanizmów formalnych obowiązujących w organizacji (KGHM Polska Miedź SA) lub rysunek Liczba zarejestrowanych incydentów zgłoszonych do Rzecznika ds. Etyki (Lubelski Węgiel Bogdanka SA). W pozostałych przypadkach w tekście pojawia się fragment dotyczący skarg związanych z wpływem środowiskowym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów zintegrowanych przedsiębiorstw.

W kategorii środowiskowej, zgodnie z wytycznymi GRI, wyodrębnionych jest dwanaście aspektów. Według nich dokonano szczegółowej analizy treści raportów zintegrowanych.

Większość przedsiębiorstw raportuje po jednym wskaźniku z aspektu Materiały/Surowce. Raportowanie tego aspektu szczegółowo przeanalizowano na podstawie wskaźnika G4-EN1. Lubelski Węgiel Bogdanka SA raportuje dwa wskaźniki, natomiast Pelion SA aspekt ten traktuje za nieistotny (żaden ze wskaźników nie został zaraportowany). Głównym zastrzeżeniem do informacji przedstawionym w tym aspekcie jest brak informacji w podziale na materiały/surowce nieodnawialne/odnawialne.

W przypadku aspektu Energia dwa wskaźniki szczegółowe nie zostały zaraportowane (przez żaden z podmiotów). Nie odnotowano przypadku zaraportowania wskaźnika G4-EN4 (zużycie energii na zewnątrz organizacji) i G4-EN7 (zmniejszenie wymagań energetycznych produktów i usług). Opisy wskaźników w wytycznych w tej kategorii są dosyć szczegółowe. Zaraportowane informacje o wskaźnikach w tym aspekcie można określić jednak jako podstawowe. Informacje te nie są kompletnie zgodne z wytycznymi GRI.

Wszystkie podmioty raportują wskaźnik G4-EN8 (całkowity pobór wody według źródła) z aspektu Woda. Niestety nie wszystkie podmioty raportują te informacje według źródła, więc nie można uznać tego za pełne zaraportowanie wskaźnika. Kolejny wskaźnik G4-EN10 również zaraportowany jest częściowo.

Aspekt Bioróżnorodność dwa przedsiębiorstwa (Pelion SA i PKN Orlen SA) uznały za nieistotny, nie raportując wskaźników. W tych raportach, w których ten aspekt został uwzględniony, znalazły się informacje najczęściej opisowe, na podstawie których trudno dokonać porównania między przedsiębiorstwami.

Dwa wskaźniki z aspektu Emisje nie zostały zaraportowane (przez żaden z podmiotów). Nie odnotowano przypadku zaraportowania wskaźnika G4-EN17 (inne pośrednie emisje gazów cieplarnianych) i G4-EN20 (emisje substancji zubożających warstwę ozonową). Pelion SA nie raportuje wskaźnika z tego aspektu, a PKN Orlen SA zaraportował tylko jeden wskaźnik, co wydaje się dosyć zaskakujące, biorąc pod uwagę profil działalności przedsiębiorstwa.

Aspekt Ścieki i odpady reprezentuje pięć wskaźników. Jednak w większości przypadków przedsiębiorstwa uwzględniły w swoich raportach tylko trzy z nich. Kolejny raz w raportach nie są podane pełne dane, uwzględniające wytyczne GRO, dla wskaźników. Pelion SA z kolei nie raportuje wskaźników z tego aspektu.

Aspekt Produkty i usługi dwa przedsiębiorstwa (Grupa Lotos SA i KGHM Polska Miedź SA) uznały za nieistotny, nie raportując wskaźników, co w przypadku tych przedsiębiorstw wydaje się zaskakujące. Wskaźnik G4-EN27, zgodnie z wytycznymi GRI, wymaga podania ilościowego stopnia, w jakim oddziaływanie produktów i usług na środowisko zostało zmniejszone w okresie objętym raportowaniem. Tymczasem wskaźnik zaraportowany jest przede wszystkim w sposób opisowy, bez wartości liczbowych.

Wszystkie przedsiębiorstwa zaraportowały wskaźnik aspektu Zgodność z regulacjami oraz wskaźnik Kwota istotnych kar oraz całkowita liczba sankcji pozafinansowych z tytułu nieprzestrzegania prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska. Większość przedsiębiorstw nie wskazuje na to, że takie kary ich dotyczyły.

Aspekt Transport reprezentuje jeden wskaźnik. Grupa Lotos SA, KGHM Polska Miedź SA i PKN Orlen SA nie raportują wskaźnika G4-EN30 (znaczący wpływ transportu produktów i innych towarów potrzebnych do prowadzenia przez organizację działalności oraz transportu pracowników na środowisko). W przypadku tych przedsiębiorstw zaskakujące jest nieujmowanie tego aspektu w raporcie.

Z reguły Całkowite wydatki na ochronę środowiska i inwestycje według typu (aspekt Ogólne) jest bardzo chętnie przez podmioty raportowany. Wskaźnik G4-EN31 nie został jednak uwzględniony w raportach takich podmiotów, jak Grupa Azoty SA i Pelion SA.

Aspekt Ocena środowiskowa dostawcy tylko jeden podmiot uznał za istotny (Lubelski Węgiel Bogdanka SA). W reszcie raportów wskaźniki G4-EN32 (procent nowych dostawców, którzy zostali dobrani pod kątem spełnienia kryteriów środowiskowych) oraz G4-EN33 (znaczący rzeczywisty i potencjalnie negatywny wpływ na środowisko w łańcuchu dostaw oraz podjęte działania) nie zostały przedstawione. Jest to kolejny zaskakujący wniosek, szczególnie w kontekście coraz częstszej dyskusji dotyczącej problematyki łańcucha dostaw.

W aspekcie Mechanizmy skargowe dotyczące kwestii środowiskowych dwa podmioty nie raportują wskaźnika G4-EN34 (liczba skarg dotyczących wpływu na środowisko złożonych, rozpatrzonych i rozwiązanych w ramach formalnych mechanizmów skargowych), a są to: Grupa Azoty SA, Grupa Lotos SA. Z reguły informacja o tym wskaźniku jest dosyć czytelnie przedstawiona przed podmioty raportujące.

Dodatkowo podczas analizy raportów zintegrowanych dokonano ciekawej obserwacji, ponieważ w jednym z raportów (Lubelski Węgiel Bogdanka SA) w zastrzeżeniach prawnych wprost zostało napisane: „Niniejszy raport marketingowy...”, „Spółka nie gwarantuje kompletności informacji zawartych w Raporcie oraz nie przyjmuje odpowiedzialności za skutki decyzji inwestycyjnych podjętych na podstawie Raportu”. Jest to dość istotna informacja w kontekście znaczenia i roli, jaką mają spełniać raporty zintegrowane, jako nośnik informacji finansowych i niefinansowych. Cytowane fragmenty budzą poważne wątpliwości co do użyteczności tych raportów dla interesariuszy zainteresowanych rzetelnymi, wiarygodnymi informacjami, na podstawie których można byłoby dokonywać ważnych decyzji, nie tylko inwestycyjnych.

Biorąc pod uwagę formę i czytelność raportu, to niewątpliwie pożądaną formą raportu jest jeden dokument. Grupa Kapitałowa Pelion SA zaproponowała tylko wersję on-line, w której do wszystkich wskaźników G4-EN jest odesłanie do jednego fragmentu: *natural-environment*. Odbiorca raportu nie jest przekierowywany do konkretnych miejsc w raporcie, w których można znaleźć informacje odnoszące się do konkretnych wskaźników. Bardzo to utrudnia odbiór i czytelność raportu.

Ciekawym przypadkiem dla odmiany jest natomiast raport zintegrowany Krajowej Spółki Cukrowej SA. Raport ma charakter głównie tabelaryczny, tzn. wszystkie wskaźniki szczegółowe zestawione są w kolejności w tabelach, co sprawia, że raport jest bardzo czytelny. Informacja jest zazwyczaj zwięzła i konkretna, a dzięki temu raport nie jest nadmiernie rozbudowany, co ma zazwyczaj miejsce w przypadku raportów z narracją w formie głównie ciągłego tekstu. Wadą takiej formy przedstawienia raportu jest jednak trudność w odnalezieniu konkretnych wskaźników, którymi odbiorca raportu może być zainteresowany. Wskazywanie w raportach na obszernie fragmenty odnoszące się do wielu wskaźników nie sprzyja dotarciu do konkretnych informacji.

Ważną cechą raportu zintegrowanego powinna być wiarygodność danych. Jeśli wskaźniki nie są zweryfikowane przez niezależnego audytora, to można mieć wątpliwości dotyczące jakości takiej publikacji. Trzy raporty nie zostały poddane weryfikacji, w czterech przypadkach weryfikacja była przeprowadzona w ograniczonym zakresie. Dla przykładu – w raporcie Grupy Lotos SA podane są informacje, które konkretnie wskaźniki zostały poddane weryfikacji zewnętrznej. Dotyczyła ona jedynie 6 z 17 szczegółowych wskaźników środowiskowych. Należy jednak zwrócić uwagę, że audytorzy nie oceniają rzetelności, prawidłowości, jasności, dokładności i kompletności przygotowanej dokumentacji i informacji zawartych w raportach.

Uwagi końcowe

Analiza kolejnej (po wskaźnikach ekonomicznych) grupy wskaźników szczegółowych, jakimi są wskaźniki środowiskowe wskazuje, że przedsiębiorstwa nie są jeszcze w dostatecznym stopniu przygotowane do raportowania zintegrowanego. Wiele wskaźników w raportach zintegrowanych grup kapitałowych objętych badaniem jest raportowanych częściowo. Szerokie opisy wskaźników w wytycznych GRI, na których opierają się raporty, nie mają odzwierciedlenia w informacjach w nich przedstawionych. Wskaźniki nie zostały w pełni zaraportowane przez przedsiębiorstwa, tzn. trudno odnaleźć szczegółowe informacje, które wynikają z opisów zawartości wskaźników i pojemności, jaką powinny się charakteryzować zgodnie z wytycznymi.

Literatura

- Deklaracja Milenijna* (2000). ONZ.
- Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju* (1992). ONZ.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r.
- Dziesięć zasad inicjatywy ONZ Global Compact* (2000). ONZ.
- Piskalski, G. (2015). *Spółeczna odpowiedzialność biznesu w polskich realiach. Teoria a praktyka. Raport z monitoringu społecznej odpowiedzialności największych polskich firm*. Warszawa: Fundacja CentrumCSR.PL.
- Raport Zintegrowany Grupy Azoty (2015). Pobrane z: http://grupazoty.com/doc/1e487f6c/raport_zintegrowany_grupa_azoty_za_2014.pdf (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Grupy Orlen (2015). Pobrane z: <http://www.raportzintegrowany2015.ornlen.pl> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany KGHM Polska Miedź SA (2015). Pobrane z: <http://kgm.com/pl/zrownowazony-rozwoj/raporty-i-zasoby> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Lubelski Węgiel Bogdanka SA (2015). Pobrane z: <http://ri.lw.com.pl/czytaj-aktualnosc/2594/lw-bogdanka-opublikowala-raport-zintegrowany-za-2015-r-> (17.12.2016).
- Raport Zintegrowany Tauron (2015). Pobrane z: <http://raport2015.tauron.pl> (17.12.2016).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o rachunkowości.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2016, poz. 1047).
- Wytyczne dotyczące raportowania G4. Podręcznik stosowania wytycznych* (2016). Amsterdam: GRI.
- Wytyczne dotyczące raportowania G4. Zasady raportowania i wskaźniki* (2016). Amsterdam: GRI.
- Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* (2011). OECD.
- Wytycznych dotyczące biznesu i praw człowieka. Wdrażanie dokumentu ramowego ONZ „Chronić, Szanować i Naprawiać”* (2011). ONZ.
- Zintegrowany Raport Roczny Grupa LOTOS SA (2015). Pobrane z: http://odpowiedzialny.lotos.pl/32/nasza_odpowiedzialnosc/raportowanie (17.12.2016).
- Zintegrowany Raport Roczny Krajowa Spółka Cukrowa SA (2013). Pobrane z: <http://docplayer.pl/3178037-Krajowa-spolka-cukrowa-s-a.html> (17.12.2016).
- Zintegrowany Raport Roczny Pelion (2015). Pobrane z: <http://raport2015.pelion.eu> (17.12.2016).

ENVIRONMENTAL ASPECTS IN INTEGRATED REPORTS OF SELECTED CAPITAL GROUPS – FINDINGS OF RESEARCH

Abstract: *Purpose* – The purpose of the study is to assess the quality of environmental information in leading integrated reports published by capital groups in Poland. The indicators that have been chosen for the study are in accordance with the GRI guidelines.

Design/methodology/approach – The study selected several integrated reports of capital groups that are seen as socially responsible. A detailed analysis (quantitative and qualitative) of the content of the reports helped provide more common conclusions. The study used the method of induction.

Findings – Integrated reporting in its present form is mainly marketing practice. Developed by leading capital groups in Poland integrated reports are difficult to compare with each other, even if they are based on the same guidelines. The large volume of reports because of refers to certain extensive parts of text within individual environmental indicators hinders the readability of published material. In addition, reporting of environmental indicators is a partial. The credibility of the presented reports cannot be confirmed in all cases, and if it can be confirmed, is limited. These findings raise doubts about the usefulness of reports for stakeholders.

Originality/value – The publication is one part of the three part series of articles devoted to a detailed analysis of reports leading integrated capital groups. Discussion on the quality of these reports can contribute indirectly to improving the readability and comparability of reporting, and consequently their greater usability.

Keywords: integrated report, CSR, The GRI Sustainability Reporting Guidelines, environmental indicators, capital group

Cytowanie

Sikacz, H. (2017). Aspekty środowiskowe w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (85), 311–324. DOI: 10.18276/frfu.2017.1.85-25.